THEODOR CODREANU

critic şi istoric literar
(Huşi, România)

ION DRUŢĂ ŞI MEMORIA ARHEALĂ

Înainte de a descinde din filonul marilor povestitori moldoveni Ioan Neculce, Ion Creangă şi Mihail Sadoveanu, Ion Druţă este un eminescian. Îl leagă de Eminescu ceea ce voi numi *memoria arheală*. Cine este cât de cât iniţiat în gândirea ontologică eminesciană ştie ce importanţă are, la poetul nostru, conceptul de *arheu*. Eminescu l-a ridicat la rangul de *principiu ontologic*, depăşind, dintr-o perspectivă transmodernă, dificultăţile irezolvabile ale *noumen*-lui kantian şi ale *voinţei* schopenhaueriene, aruncând o punte tulburătoare către *ontologia generală* a lui Martin Heidegger, dar şi către ontologia *devenirii întru fiinţă* a lui Noica sau către *informateria* din gândirea ortofizică a unui Mihai Drăgănescu, aceştia din urmă recunoscându-l, altminteri, de precursor[1*]. Originalitatea lui Eminescu vine din coroborarea conceptului de *arheu*, preluat din cultura greacă veche şi din gândirea europeană, cu geniul viziunii orientale şi, mai ales, cu gândirea folclorică românească. El descoperea în basmul, cules de Petre Ispirescu, *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte* cea mai adâncă intuiţie a geniului românesc în materie de *fiinţă*. El a putut trece astfel de la o ontologie generală la una particulară: identifica în numitul basm *arheul românilor*, întrupat în personajul Făt-Frumos şi manifestat ca *memorie arheală*. La întoarcerea de pe tărâmul *tinereţii fără bătrâneţe şi al vieţii fără de moarte*, Făt-Frumos păstrează intactă memoria spaţio-timpurilor trăite, pe când noii locuitori întâlniţi, vieţuitori doar în porţiunea lor de timp istoric, *nu o au*. Intuiţia eminesciană va fi dezvoltată, în toată anvergura ei filosofică, de către Lucian Blaga în conceptele *matrice stilistică*, *spaţiu mioritic*, *personanţă*. Ei bine, o asemenea *personanţă mioritică*, *arheală* străbate cele mai profunde pagini din proza lui Ion Druţă. Prozatorul de la Chişinău nu a făcut, desigur, filosofie, ci a urmat chemarea a ceea ce prozatorii moderni, pe urmele lui H. Bergson, au numit *memorie involuntară*. Iată cum se spulberă şi prejudecata că *moderni* sunt numai cei care au urmat modelul prozei de tip proustian, ceilalţi fiind etichetaţi, cu îngăduinţă, ca *tradiţionalişti*. Un asemenea „tradiţionalist" poate să apară şi Ion Druţă, care, paradoxal, lucrează cu intuiţii moderne, căci memoria involuntară nu-i altceva decât *memoria arheală*, cunoscută de Eminescu înaintea lui Bergson şi a lui Marcel Proust. Altminteri, în altă parte, am făcut demonstraţia că nu Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Anton Holban sau Mihail Sebastian sunt adevăraţii noştri „proustieni", ci singurul prozator român care întrece anvergura unui roman ca *În căutarea timpului pierdut* este… Mihail Sadoveanu! Fabuloasa lui memorie arheală fusese sesizată încă de Mihai Ralea, într-un eseu interbelic. Fără a ajunge la înălţimea colosului care a fost Mihail Sadoveanu, Ion Druţă îi calcă pe urmă, nemulţumindu-se cu starea de simplu epigon. Interesant că Ion Druţă înglobează în plasma imaginarului său atât *Mioriţa*, cât şi drama *uituceniei*

***** Demonstraţii, în acest sens, cititorul poate găsi la Theodor Codreanu, *Modelul ontologic eminescian* (Galaţi, Editura Porto-Franco, 1992), dar şi în studii şi cărţi semnate de Constantin Noica, Svetlana Paleologu-Matta, Constantin Barbu, Mihai Cimpoi, Mihai Drăgănescu.

BDD-A26000 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:42 UTC)

prizonierilor istoriei, locul lui Făt-Frumos luându-l ciobanul care şi-a pierdut turmele, dar nu şi *memoria arheală*.

Întâlnirea mea spirituală cu Ion Druţă s-a produs cu vreo trei decenii în urmă, pe vremea când, în România, mai nimeni nu ştia de Domnia Sa, cu excepţia unuia dintre cei mai mari critici pe care i-am avut, Adrian Marino. Într-una din scrisorile primite de la Adrian Marino, criticul clujean îmi mărturisea că, la Paris, sunt jucate, cu surprinzător succes, piese de teatru ale unui scriitor din Basarabia, pe nume Ion Druţă. Cum meteahna veche a culturii româneşti se ghidează după aceea că trebuie mai întâi să faci vâlvă la Paris pentru a fi luat în serios şi în propria ţară, cam la fel s-au petrecut lucrurile şi cu Ion Druţă, mai întâi la Chişinău, apoi în România. După aventura pariziană, şi teatrele din Iaşi, Braşov şi Craiova au început să se intereseze de piesele lui Ion Druţă. Revista *Teatrul* i-a publicat piesa *Doina*, iar în *Luceafărul* i-au apărut câteva nuvele, una dintre ele impresionându-mă în mod deosebit. E vorba de *Toiagul păstoriei*. În sfârşit, promovarea lui Ion Druţă în România a culminat cu apariţia, în 1988, la Editura Cartea Românească, a romanului *Clopotniţa*, tipărit la Chişinău în 1972 şi în 1984. Volumul, îngrijit de Elena Siupur, conţinea şi douăsprezece povestiri, plus două nuvele din volumul *De la verde pân' la verde* (1982). Am şi scris atunci unul dintre primele articole apărute în Ţară despre Ion Druţă [1, p. 6], intitulat chiar *Supravieţuirea memoriei*. Voi relua aici unele argumente de-atunci, de astă dată în cadrul schiţat în prima parte a acestui eseu.

Prestigiul de mare scriitor al lui Ion Druţă era, pe atunci, în creştere. La Chişinău, Mihai Cimpoi scrisese şi o monografie despre personalitatea lui. Opera îi fusese tradusă la Moscova (autorul scriind şi-n limba rusă) şi în mai multe dintre republicile unionale, de asemenea, în bulgară, germană şi franceză. Abia după aceea opera lui n-a mai putut fi ignorată nici la Chişinău, în pofida „incomodităţii" generate în faţa autorităţilor comuniste din „republică". Fenomenul Druţă s-a impus pe fondul a două prefaceri spectaculoase din fostul spaţiu sovietic: pe de o parte, explozia prozatorilor „rurali" şi arhetipali de tipul Valentin Rasputin şi Cinghiz Aitmatov, iar pe de alta – *perestroika* gorbaciovistă.

Etnic vorbind, Druţă a moştenit elemente arhaice româneşti (pe linie paternă, fiind fiul unui pictor de biserici) şi slave (mama fiind ucraineană, evlavioasă). Creştinismul ortodox, de coloratură slavă, a lăsat, de aceea, puternice urme în spiritualitatea profundă a scriitorului, dar pe fondul logosului românesc, afinitatea cu geniul verbal al lui Creangă constituind substanţa lui estetică (v., în acest sens, nuvela *Horodişte*), însă evitând şi din acest punct de vedere epigonismul, fapt vizibil, bunăoară, la povestitorul Ion Istrati. E ceea ce a făcut din Ion Druţă un *rezistent*, în sensul dat cuvântului de Mircea Eliade. Altminteri, Mihai Cimpoi [2, p. 175-180] face trimitere la „teroarea istoriei", convertită şi transfigurată mioritic în sacralitate şi în splendoare morală, *casa mare* ţărănească, de exemplu, fiind un spaţiu sacru, al sărbătorii şi al omeniei (*Casa mare*, 1959). În limbajul lui Blaga, e ceea ce se numeşte *boicot al istoriei* împotriva hoardelor barbare care se erijează, prin forţa brută devastatoare, în stăpâni şi făuritori de istorie. Dacă Ion Creangă, dascălul său întru *logos*, a trăit într-un sat *liber*, urmaşul s-a trezit într-un sat agresat de o maşinărie infernală, în care nici ciobanul mioritic nu mai are loc. Inefabilul armoniei, rezultat al umorului pur al humuleşteanului, deşi încă răzbate ca firul de iarbă de sub caldarâm, cu discreţie, ca o boare de primăvară, inefabilul acesta a rămas îngropat undeva în lutul din adâncuri, fiindcă deasupra au bătut vânturile aspre ale istoriei moderne. *Clopotniţa*, *Toiagul păstoriei*, *Şoapte de nuc*, *Povara bunătăţii noastre*, *Casa mare* ş. a. aduc acea alchimie specifică autorului între dulceaţa armoniei sacrului

BDD-A26000 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:42 UTC)

şi veninul unei prăbuşiri de proporţii etnice, care dă suflu de modernitate prozelor lui Ion Druţă, sub masca unui tradiţionalism *sui-generis*, osmoză care prefigurează noua paradigmă culturală a *transmodernismului*. Experienţa istorică a autorului are rădăcini similare cu aceea a lui Aitmatov din celebrul roman *O zi mai lungă decât veacul*. Nu e vorba de nici un soi de influenţă, ci de stări asemănătoare care generează fenomene asemănătoare, dovadă că „teroarea istoriei" a fost şi mai este un fenomen specific nu doar realităţilor istorice româneşti. În definitiv, e aceeaşi dramă a dispariţiei unei umanităţi arhaice, dar nicicum anacronice, ca în *Moromeţii* lui Marin Preda. Aitmatov a făcut-o zguduitoare prin scoaterea la lumină a legendei mancurţilor. Ce poate fi mai tragic decât fiul care şi-a pierdut memoria strămoşilor şi care aruncă, fără ezitare, săgeata ucigaşă în pieptul mamei? Dintele necruţător al comunismului a supus unei ameninţări viclene şi dure, în numele „ştiinţei" şi „ideilor" umanitariste, etnii şi tradiţii cândva înfloritoare. A nu-ţi cunoaşte *trecutul*, rădăcinile arheale echivalează cu dispariţia, înseamnă a fi un *mancurt*. În Basarabia renaşterii din anii 1988-1992 s-a vehiculat mult această tragedie a mancurtismului, dar, cu anii, când vechii barbari ai stepelor s-au reaşezat pe malurile Bâcului, vocea mamei care-şi căuta fiul s-a stins încetul cu încetul sub o nouă „teroare a istoriei", cu mult mai vicleană decât toate, căci acum mancurtismul biruia sub noul chip numit *moldovenism*. În plămada acestei drame istorice de proporţii opera lui Ion Druţă şi omul Ion Druţă au rămas în miezul de foc al istoriei, chiar dacă, fizic, scriitorul s-a retras la Moscova. Nicolae Dabija a scris, cu ani în urmă, o minunată poezie despre *Întoarcerea fiului risipitor de frumuseţe*, care fiu nu era altul decât Ion Druţă. Toţi sperau că se-ntoarce *arheul*, Făt-Frumos din basmul popular, ca să le aducă aminte celor părăsiţi de memorie istoria neamului românesc. Apoi, sentimentul a fost că Ion Druţă s-a întors şi nu s-a întors: cu un ochi al *memoriei arheale*, dar cu celălalt al *uitării*. Aşa că Basarabia a rămas doar cu doi arhei: Eminescu şi Ştefan cel Mare. Suficienţi, desigur. Iar Druţă a rămas, în Basarabia, cu opera care-i mai importantă decât omul pieritor, căci în ea trăieşte Archaeus. Şi e, totodată, oglinda *conştiinţei sfâşiate*, despre care am vorbit într-un capitol din *Basarabia sau drama sfâşierii*, în ceea ce-l priveşte pe Ion Druţă [3, pp. 75-85].

Ne aflăm la Căpriana, topos al schimbărilor aduse de comunismul sovietic, dar şi păstrător al semnelor *arheale*, cel mai puternic dintre toate fiind *clopotniţa* care păstrează memoria vremurilor lui Ştefan cel Mare, uitate, prin opresiune şi „teroare a istoriei". Noutatea pe care o aduce Ion Druţă în ontologia poetică a arheităţii e *dedublarea* fiinţei: de o parte *amnezia* făpturii istorice întrupate de Nicolai Trofimovici, directorul şcolii din sat, care a pierdut dimensiunea *trecutului*, mancurtizându-se, iar, pe de altă parte, cel care nu a pierdut-o, căci în el încă mai trăieşte Archaeus – profesorul de istorie Horia Holban. Arheul Căprianei este Daniil Sihastrul, maestrul spiritual al lui Ştefan cel Mare. Cândva, pe dealul Căprianei se aciuase Daniil Sihastrul, care, aici, a căzut victimă hoardelor din stepele asiatice. Spre a-i păstra neştirbită memoria, Ştefan a pus să se ridice o clopotniţă. În fiecare clopotar trăia arheul sihastrului şi al lui Ştefan. Memoria arheală era imprimată pe un hrisov din piele de viţel. În sute de ani, „hronicul" s-a îmbogăţit, fiind păstrat cu sfinţenie din generaţie în generaţie. Dar au venit peste oameni vremurile care silesc la *uitare*, pentru a se crea o nouă identitate, una fără arheu – *homo sovieticus*. Acum, *trecutul* devine o „povară" şi trebuie extirpat din memoria locurilor. Noii istorici şi autorităţile caută vechiul hronic, dar paginile zdrenţuite circulă din mână în mână, fiind ascunse şi păstrate cu sfinţenie de căprieni, ceea ce devine marea primejdie în ochii autorităţilor. Nu reuşesc să dea de urma manuscrisului nici universitarul Ilarie Turcul, nici istoricul-dascăl Horia Holban. Alunecarea din real în

BDD-A26000 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:42 UTC)

mitic şi simbolic, susţinută cu umor de Ion Druţă, într-o frumoasă limbă românească, în varianta ei moldovenească, face din Ion Druţă un povestitor plin de farmec, dar şi un autor al unor mize existenţiale profunde.

În Căpriana, Horia Holban a ajuns predestinat de iubire şi de istorie. În sat, e ameninţat de mediocritate şi de anonimat, ca unealtă a distrugătorilor de memorie. Salvarea vine în povestea clopotniţei şi a hronicului tăinuit de săteni. Are de ales între *memoria* clopotniţei şi teama de *omul fără memorie*, care este directorul şcolii, cel ce-şi adânceşte *uitarea* cu sticla şi paharul ascunse după cele două „enciclopedii" din dulapul cabinetului. Horia Holban nu are nici el altă cale, însă în timpul unei lecţii despre Marea Revoluţie Franceză are revelaţia arhaică, cea a istoriei naţionale şi a satului Căpriana. Un suflu miraculos face ca douăzeci şi patru de copii să-l asculte vrăjiţi. Este momentul decisiv al alegerii: el declanşează războiul cu cei fără memorie. Neculai Trofimovici trece la mutilarea clopotniţei: face rost de scânduri şi de cuie şi porunceşte omului de serviciu să le bată pe faţada clopotniţei, fiindcă nu o mai putea suporta, îndemnat şi de autorităţi. Se petrece însă un fapt care alarmează şi dă bănuiala că nişte duşmani de clasă au intrat în acţiune: noaptea, o mână nevăzută scotea scândurile şi lăsa la vedere chipul clopotniţei. Intrăm în logica stranie a zidirii manolice: ce se zideşte ziua se surpă noaptea. Bănuitul nu putea fi altul decât Horia Holban. Este supus unei anchete sub acuzaţia de sabotaj politic. Agresat, profesorul se îmbolnăveşte şi umblă prin spitale. Din urmă însă povestea clopotniţei continuă: scândurile sunt date jos noaptea, deşi Simionel, cel ce le bătea de fiecare dată, avea şi datoria să vegheze. În consecinţă, clopotniţa este incendiată şi, la întoarcere, Horia Holban o găseşte ruinată scrum. I se spune că a fost trăsnită într-o noapte şi a ars, fără ca nimeni să aibă curajul s-o salveze. Fetiţa Maria Moscalu îl face să înţeleagă adevărul. Nici măcar cei douăzeci şi patru de copii n-au fost lăsaţi şi n-au avut curajul să apere clopotniţa. Iată marea durere a lui Horia Holban. Profesorul, devenit indezirabil, se hotărăşte să nu părăsească satul, ci să-şi împlinească menirea *arheală* scriind o carte despre Clopotniţă. Textul se transformă şi-n *metaroman*: „Abia acum, după ce-a ars Clopotniţa, sosise ceasul scrierii unei cărţi despre dânsa, şi el era singurul care avea nu numai dreptul, ci şi datoria de a scrie acea carte" [4, p. 394]. Dar fără „hronicul" dispărut şi apărat de ţărani nu era posibil. În consecinţă, Horia începe o veritabilă călătorie iniţiatică spre a recupera memoria hronicului. Va dezlega, astfel, şi enigma acoperirii şi dezvelirii clopotniţei. Cel care bătea scândurile ziua şi le scotea noaptea era însuşi Simionel, ţăranul devenit om de serviciu la şcoală. În acest personaj, Ion Druţă a avut abilitatea artistică de a incifra drama *sfâşierii*, a dedublării, fără reliefarea unei conştiinţe problematizante, cum e profesorul Horia Holban. Osmoza dintre omul simplu şi intelectual, iată o altă fericită soluţie metaromanescă a lui Ion Druţă. În *Basarabia sau drama sfâşierii* am arătat că Ion Druţă însuşi se poate recunoaşte nu numai în Horia Holban, dar şi în Simionel, căci ilustrul prozator însuşi a lucrat cu o stranie dedublare: pe de o parte, ca artist a recuperat memoria arheală a neamului, iar pe de alta, a bătut scânduri în clopotniţa aceluiaşi neam ca om politic care a legitimat ofensiva moldovenismului slavizant, în numele pravoslavnicei ortodoxii. Iată de ce Mihai Cimpoi putea scrie: „Începând cu anul 1994, scriitorul a pactizat în mod paradoxal cu cei care l-au blamat, manifestând atitudini conservatoare de păstrare a „seminţelor socialiste", a moldovenismului şi creştinismului modelat după cel rusesc" [2, p. 176]. Nu cred că Ion Druţă poate fi bănuit de „lipsă de sinceritate". El a urmat, mai degrabă, dublul glas al arheităţii sale etnice: românesc şi slav, convins fiind că *moldovenismul* este soluţia împăcării lor. Cert e că în operă a fost mai puternic arheul românesc, pe când în opţiunile existenţiale ale *individului* lumesc biruitoare a ieşit chemarea slavă.

BDD-A26000 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:42 UTC)

Şi mai grăitoare este această rivalitate, cu prevalenţa fiinţei mioritice, în capodopera sa nuvelistică *Toiagul păstoriei*.

Ciobanul lui Ion Druţă pare a fi rupt din stânca Ceahlăului: „Era înalt şi zdravăn cât un munte, căci de-acolo de la munte o fi coborât neamul lor pentru a se căpătui pe dealurile noastre". Ca şi Clopotniţa însă, ciobanul mioritic este smuls din mediul său cosmic şi încorsetat în spaţiul ocupantului sovietic. Semnul dintâi: *nu mai are oi*. Iată marea diferenţă dintre păstorul lui şi Nechifor Lipan, protagonistul din romanul maestrului său Sadoveanu. Ceea ce n-a putut să dispară din ciobanul lui Ion Druţă este tocmai întreaga *memorie arheică*, bogăţia sufletească şi noblеţea chipului. Casa lui e izolată, undeva pe vârful dealului, surogat de munte. Deşi nimeni nu i-a văzut oile, în ograda lui toate se petrec ca şi cum le-ar avea. Acest cioban neobişnuit duce o existenţă pur „fenomenologică", chiar în sensul husserlian al cuvântului: e o punere între paranteze a cadrului existenţial istoric şi trăirea în miezul *fiinţei-ca-fiinţare*. Cred că aici trebuie căutat geniul nativ al prozatorului Ion Druţă, care, desigur, nu lucrează cu concepte filosofice, ci se lasă în voia imaginarului poetic, chiar la modul liric al cuvântului. Ciobanul din deal nu trăieşte în precaritatea istoriei precum consătenii lui acaparaţi de sorbul sovietic. Dar prezenţa sa intrigă, fiindcă răscoleşte reminiscenţele memoriei arheale. E admirat sau clevetit. Înţelegem repede că este acelaşi simbol al Clopotniţei lui Ştefan cel Mare. *Uitucii* văd în el un duşman de clasă, un chiabur sau un culac. Autorităţile şi necunoscătorii se miră că, în „bunăstarea" lui, nu-şi plăteşte dările către stat. Va fi trimis la ocnă, cu un „Bine" smuls de pe buzele lui, tăcut şi neînfrânt precum misteriosul Zahei Orbul, eroul lui Vasile Voiculescu. Pe locul casei ciobanului s-a ridicat casă de piatră, arătoasă, cea a colhozului, şi în locul fluierului au început să zbârnâie telefoanele. Întors de la mină, ciobanul şi-a făcut o altă casă, nu după arhitectura cea nouă, megalomanică, ci la fel de modestă precum cea veche, însă pe celălalt deal. Nu are nici acum oi, dar omul trăieşte mai departe ca şi cum le-ar avea: „Jeluirile celea ale lui din pragul casei l-au dat de gol, căci vecinii de azi nu mai sunt ei vecinii de altădată. Se zice că au fost imprimate pe bandă de magnetofon tânguirile fluierului acela, duse la Chişinău şi supuse unei analize meticuloase de către computerele cele mai sofisticate, care, se zice, descifrează lumea sunetelor şi o aşterne în lumea cuvintelor, de-ţi vine să te cruceşti. Până la urmă s-a stabilit în mod ştiinţific că în toate frământările celea ale fluierului era vorba de nişte mioare. Hotărât lucru avea oi. Nimeni nu ştia de unde le-o luat şi unde le ţine…". Aceasta e *memoria pură*, cea suspendată la nivel arhaic, imposibil de distrus, ca şi *ideile* lui Platon.

Rămas singur pe lume, ciobanul va muri bătrân şi bolnav, fiind îngropat undeva la *marginea* cimitirului, evocând tragismul *Doinei* lui Cezar Ivănescu, ecou, la rândul ei, al *Doinei* eminesciene: *Strajă romană pe Tisa şi sus pe Nistru*, / *vecinic la margine*, *vecinic la margine poporul meu*. Cum nimeni nu s-a mai ocupat de mormântul ciobanului, movilіţa de pământ a dispărut, aşternându-se în sat *uitarea deplină* a trecutului, satul întreg fiind mancurtizat. Dar a sosit, după o iarnă grea, o primăvară târzie (ca în 1988-1989!) şi lumea s-a adunat la cimitir pentru „marele praznic al pomenirii morţilor". Peste tot, în urma topirii zăpezilor, era noroi, „nici o palmă de pământ uscat, nici o tufă de iarbă, ca să te poţi aşeza omeneşte, pentru a închina un pahar de sufletul celor duşi". Minune însă, undeva la marginea cimitirului, unde fusese mormântul ciobanului, pe locul acela era „singurul strop de verde în tot cimitirul şi se crucea lumea întrebându-se cine-o fi semănat-o". Era iarbă de munte şi oamenii şi-au reamintit de cioban şi au înţeles că acela o fi avut *uitate* prin buzunare niscai seminţe. E în acest „strop verde" *scos-din-ascundere*, în sens heideggerian şi eminescian, puterea *reamintirii* arheice, aduse de întoarcerea lui Făt-Frumos, cel plecat de sute de ani pe tărâmul *tinereţii fără*

12

BDD-A26000 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:42 UTC)

bătrâneţe şi al vieţii fără de moarte. E semnul că duhul unui neam oricând poate renaşte şi că tânărul mancurtizat îşi va putea recunoaşte *mama* care aleargă pe câmpuri în căutarea fiului mioritic. E punctul în care se diferenţiază Ion Druţă de Cinghiz Aitmatov. Oare nu asta s-a întâmplat în anii extraordinari ai *renaşterii* Basarabiei din propria-i cenuşă, la ieşirea din iarna gulagului sovietic? Din perspectiva arheităţii eminesciene, recunoaştem în *Toiagul păstoriei* textul profetic şi cel mai profund al operei druţiene. Românii basarabeni au urmat, în 1989, „toiagul păstoriei", descoperind *stropul verde* din cimitirul imperial, locul de *aşezare* spre pomenirea morţilor şi spre *Înviere*. Acesta este adevăratul Ion Druţă.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

1. Cf. Theodor Codreanu, *Supravieţuirea memoriei* // „Luceafărul", Bucureşti, an. XXXI, nr. 22 (1359), 28 mai 1988.

2. Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Galaţi, Editura Porto-Franco, 1997.

3. Cf. Theodor Codreanu, *Basarabia sau drama sfâşierii*, Chişinău, Editura Flux, 2003, cap. *Un caz de sfâşiere*: *Ion Druţă*.

4. Ion Druţă, *Clopotniţa*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1988.

BDD-A26000 © 2008 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:42 UTC)